

nuje zato, ker so jo Slovenci in Nemci morebiti pervikrat iz Turškiga dobili.

Turšico saditi pa moramo zdej kmetovavcam tolikanj bolj priporočevati, ker še ne vemo, kako se bo krompir létas obnesel, — turšica pa in sočivje (fižol, bob) sta gotovo nar boljši namestnika krompirja, kteriga smo se takó navadili, de smo druge sadeže preveč v nemar pustili. Kar nam Bog na eni strani vzame, nam na drugi zopet poverne; le spoznati moramo pomoč, in je iskati.

(Dalje sledi.)

Pomoček zoper sušico ali zginjavico nóg pri konjih.

Navadna bolezin kónj je, de se pregnani živini ena ali druga noga sušiti ali zginjavati hoče; ta bolezin se imenuje sušica ali zginjavica (Schwund), ali po domače: kónj je švintast. Ljudje le malokdaj pravo sredstvo vedo, torej jim ubogo kljuse, ki ga še težko vpregajo, hira in hira, dokler ne pade. Pri Šentjurji v Podtabrom je umrl lani nek mož, ki je veliko veliko kónj v taki bolezn ozdravil. Od dalje so ljudje tako bolne konje k njemu gonili in mu radi po 12 petic za ozdravljanje plačevali. Prosili so ga, in mu tudi lepó plačilo obetali, naj bi skrivnost vrastva povedal! Tode po nobeni ceni ni razodel svojiga zdravila, dokler ni nevarno zbolel. —

Nek dan pridem k njemu, gledat, kako se mu kaj godí; mož me prosi se k postelji vsesti, rēče drugim iz stanice iti, in pravi: „Mnogim sim dobro storil, de sim jim bolne konje hitro ozdravil, sredstva pa še nikomur nisim povedal; vam ga povém; in vi ga znate za se perhraniti, ali pa po moji smerti odkriti, kakor vam je koli drago“.

Za eno zginljivo (švintasto) nogo se vzame v lékarnici za desetko oženka, in za desetko brinjeviga cveta; oboje skupej naj četertinko ure dobro vrē, in s tem naj se vsako jutro bolna noga namaže. Če hočes, de se konj hitrejši ozdravi, se mu mora na dan po dvakrat sorsičniga kruha dati, kteri je z mravljinčjimi jajci natikan. — Ker je moža takrat, ko mi je to razodel, že jela pamet zapušati, in je že nekaj blodil, morebiti, de mi ni vsiga povedal; vunder je le vredno, de se skusi, kar sim zvedil in zdaj povedal. H.

Pristavek. Sušica nóg je sperviga notranji prisad kit, mesnatih žil, čutnic, kosti i. t. d. eniga ali družiga člēna. Hude bolečine storé, de je konj šepast in de se včasí še clo ganiti ne more; ravno te bolečine pa tudi storé, de se noga sušiti začnē. V tem obstoji natora te bolezn. Pride pa večidel od prehlajenja ali od pretegnjenja. — Pervo sredstvo je pokoj šepastiga kónja, sicer se prisad še hujši vname. Vse druge zdravila pa imajo namen: notranji prisad vùn potegniti, torej zdravniki bolni del noge ali 1) z vročimi dišečimi vodami umivájo, ali 2) z mnogimi mazili mažejo, ali mu 3) zavlečejo, ali 4) z žarečim železam žgó. Umivanje noge vsaki dan dvakrat z vročo vodo, s katero so se dišeče cvetlice (postavim: melisa, meta, kameljce, majoran, rožmarin, seneni drób i. t. d.) poparile, je večidel pravo sredstvo, ktero zdravniki rabijo; noga naj se kake pol ure umiva, potem pa práv dobro s slamo dergne, de se popolnoma posuší; potem naj se s kócam ali kako plahto pokrije, de se dobro spotí. — Mazila so zlo različne, menj ali bolj hude in skeleče. Ako si en teden nogo umival, kakor smo gori svetovali, in se bolezn nič ni zboljšala, začni nogo mazati. Polovica kafrovca (Kamphergeist), polovica pa terpentinoviga olja je že večkrat poterjeno mazilo, s kterim se vsaki dan enkrat bolni del noge, to je, okoli plēc in komolca

na sprednji nogi, okoli kukovice pa na zadnji nogi, namaže. Tudi mazilo, kteriga je umirajoči kmet gosp. H. razodel, utegne dobro biti. — Če pa vse mazanje nič ne pomaga, naj se brez zamude nad bolnim delam trak zavleče (Eiterband). — Žareče železo prežgē kožo, de vedno gerdi zaraški ostanejo, in ni nič gotovši zdravilo, kakor je zavlečeni trak. Vredništvo

Še nektere čudne,
pa večidel žalostne skušnje zastran krompirja tudi
v Postojnski kresii léta 1847.

(Konec.)

Poskušali smo sicer šemerttje mnoge pripomočke, krompirjevi gnjilini v okom priti, pa noben ni kaj posebno pomagal. Sadil sim ga maliga travna na lého v gnoj in v pepél, na drugo lého pa brez gnoja le v pepél, pa na obéh ga je sploh polovico na mehko in na rujavo sognjilo, desiravno sim ga zgodaj, namreč že 20. dan véliciga serpana izkopati dal; kdor pa ga je dolgo časa v zemlji pustil, mu ga je še več sognjilo. Nek čuden prikazik smo vunder zapazili: namreč na léhi, kjer je bil krompir brez gnoja le na pepél sajen, smo dali nekoliko krompirjevca kmalo po njegovim ocvetenji okoli svetiga Jakoba za živinsko klajo prižeti (kteri ni nobene semenske jagode pakazal), in lejte! ravno tam je bil krompir debel in popolnoma zdrav; *) ne eniga ni bilo ne mehko ne rujavo gnjiliga, in tudi v hramu ga ni nič pod zlo šlo (ker sim ga posebej ukazal spraviti) in še zdej je popolnoma zdrav. Kar pa ga je bilo na ravno tisti léhi pozneje prižetiga ali pa clo ne, ga je bilo lepiga debeliga krompirja polovico mehko ali rujavo gnjiliga, in še tudi potlej v zračnim hramu je marsikteriga krompirjeva kuga požerla.

Tudi s semenam iz krompirjevcevih jagod si mende ne bomo nič kaj pomagali, dokler Gospodar kmetovavcov hotel ne bo, ker tudi v naši kresii je skušnja poterdila, kar so nam Novice že od drugod povedale. Gospod podružnik na Ubelskim (capellanus expositus) so namreč imenovano seme sejali, in po vsih svetih in postavah Novic s sajenci ravnali, ktere so sicer zalo in košato rasle, pa vunder le drobin (memo jajče debelosti ga ni bilo) in gnjil krompir rodile, kakor navadno sajeni krompir.

In tako moramo tedej spoznati in rēči, de tudi krompirjevi bolezn se bo ravno taka péla, kakor bolezn kolēri, ki je prišla in šla po volji Božji. Obupati ne smemo, ampak pomagati si moramo, kamur nam do brotljivi Bog s perstam kaže in nas za roko pelje, namreč ne preveč krompirja saditi, ampak s krompirjem vred tudi druge žita in sadeže sejati.

Vse skušnje, ktere smo tú pa tam zastran krompirjeve bolezn doživeli, ali ki so nam jih Novice naznanile, so take, de mora vsa človeška modrost omolkniti. Tako, postavim, je bilo rečeno: Drugo léto delječ proč od okužene njive krompir sadite! — ali vse to je ravno tako malo pomagalo, kakor postavljene straže tudi kolere niso mogle vstaviti, in na moji léhi, kjer je bilo poprejšnje léto več ko polovica krompirja sognjilo, je med drugo šaro pretečeno spomlad samoseve pognal (ali iz zdraviga ali iz bolniga krompirja, ne vém) in brez vse postrežbe čversto raste. 28. dan véliciga serpana sim ga z lastno roko varno odkopal in štiri popolnoma zdrave krompirje iz pod njega dobil. Zraven njih ni bilo nobeniga gnjiliga ali bolniga. Le ti štirje so še zdaj popolnoma zdravi, ker sim jih posebej shranil.

Še to le pristavim, de snega smo létas do zdaj po Ipavski dolini kake dvakrat za malo časa toliko dobili, de vemo kakošín je; burjo pa smo hudo hudo imeli.

*) Torej se je tú zopet poterdilo, kar so Novice po mnogih skušnjah svetovale. Vredništvo.